

*Imos meu ben, camiñar sereo
pola cidade sen ramplas nas aceras*

Darío a diario. Xela Arias (1996)

BIBLIOTECA ESCOLAR, CENTRO INCLUSIVO DAS APRENDIZAXES

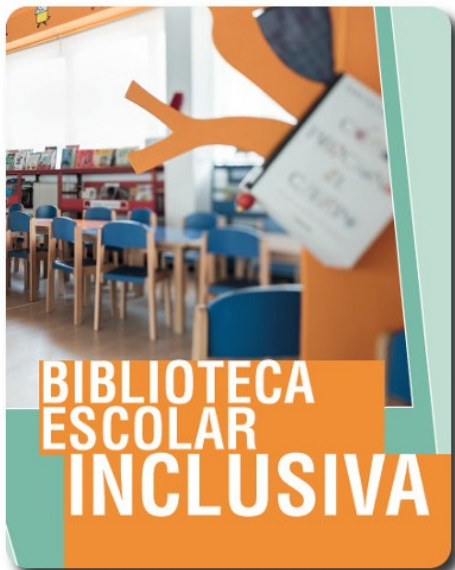
- 1. Atender a diversidade na biblioteca escolar*
- 2. Libros e outros recursos para atender a inclusión na biblioteca*

Santiago, 10.03.2022

INSTRUCCIÓN DE PRINCIPIO DE CURSO (08/09/21)

Consellería de Cultura, Educación e Universidade

“ A biblioteca deberá ser cada vez máis inclusiva, que dea resposta ás necesidades de todo o alumnado no que atinxe á accesibilidade, recursos dispoñibles a través da colección física ou virtual, aos equipamentos e ás actividades propostas”

A biblioteca escolar inclusiva non pode conformarse con ter recursos dispoñibles para toda a comunidade educativa, tamén debe idear fórmulas para atraer e vincular ao alumnado que máis poida necesitar os instrumentos de acceso ao coñecemento ou que precise adaptacións acordes ás súas necesidades específicas de apoio educativo (ANEAE). A localización da biblioteca no centro, a selección de materiais físicos ou dixitais para a colección, a sinalización, a distribución do mobiliario ou as propostas de actividades deben ter en conta estes principios.

Atender a diversidade na biblioteca. Como?

Os recursos da biblioteca poden axudar a conformar unha biblioteca máis inclusiva, sempre tendo en conta as oportunidades que nos dá o espazo da biblioteca, ben deseñado e con actividades diversas, e mostrando unha actitude positiva en relación coa diversidade.

(Imaxes do CEE Navalón, en Santiago de Compostela)

Unha biblioteca inclusiva?

Ofertar

OPORTUNIDADES para

- **Actividades significativas e adaptadas** para todo o alumnado do centro.
- Uso de **ferramentas facilitadoras** do acceso á información.
- **Acceso igualitario** a todo tipo de servizos (formación de persoas usuarias, préstamos, actividades de lectura, escritura, obradoiros, clubs de lectura, lecturas compartidas e outras).
- **Enfoque participativo** no deseño e realización das actividades.

Unha biblioteca inclusiva?

Repensar e redeseñar os

ESPAZOS

- **Accesibles**
- **Practicables** (que faciliten a circulación)
- **Diversos:** lectura informal, traballo individual e traballo en grupo, recuncho audiovisual e informático para un uso autónomo... pero tamén: creativos, multisensoriais, manipulativos, libres de estímulos (“espazos de acougo”)...
- Con **mobiliario adecuado**
- Con **equipamento adaptado** (pantallas, teclados adaptados, pulsadores, lupas, tabletas, mesa táctil...)

Unha biblioteca inclusiva?

Desde e para outra

ACTITUDE

en relación coa diversidade

- Normalizadora
- Visibilizadora
- Sensibilizadora
- Respectuosa e de trato igualitario
- De axuda, apoio e comunicación adaptada
- Coñecedora das diferentes necesidades

Unha biblioteca inclusiva?

Contemprar na

COLECCIÓN

- **Textos adaptados:** letra grande, lingua de signos, pictogramas, braille, subtitulación, audiodescrición, audiolibros, redactados con criterios de “lectura fácil”.
- Recursos en diferentes **soportes e formatos**
- **Xogos e material manipulativo**
- **Material multisensorial**

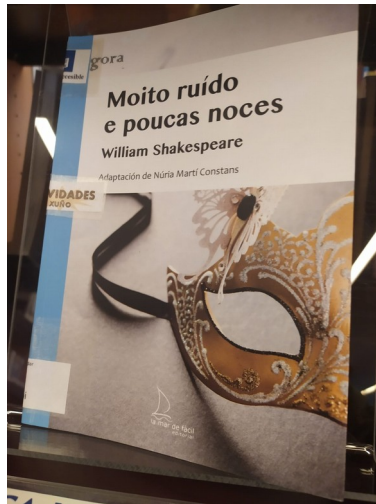
Unha biblioteca ao servizo de todos/as/es

Ilustración de Óscar Villán

Unha biblioteca ao servizo de todos/as/es

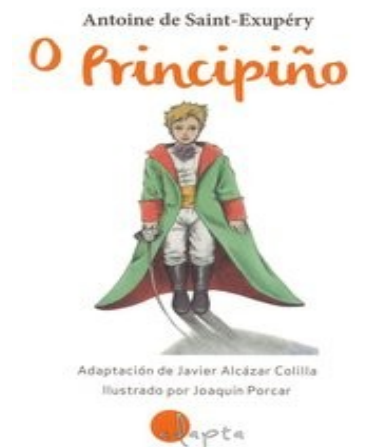
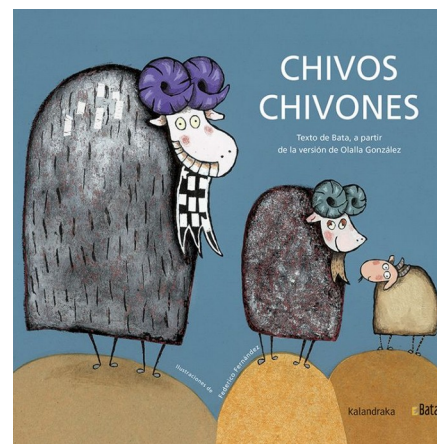
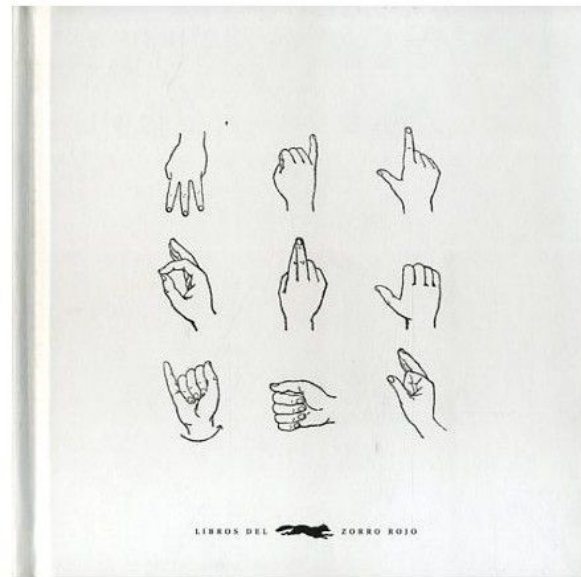
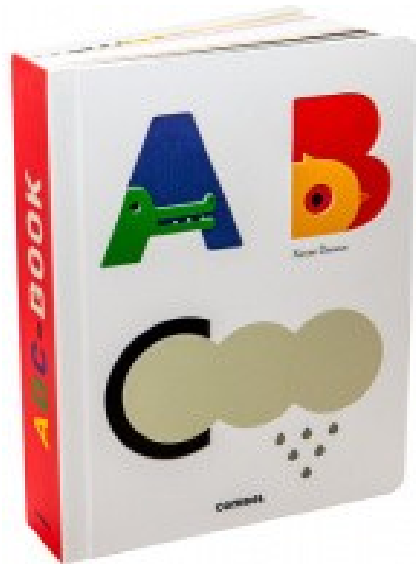

Textos adaptados

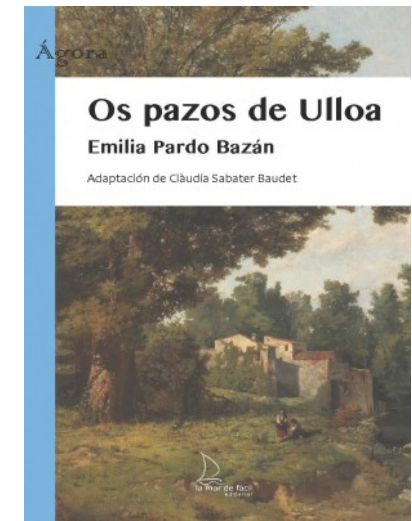
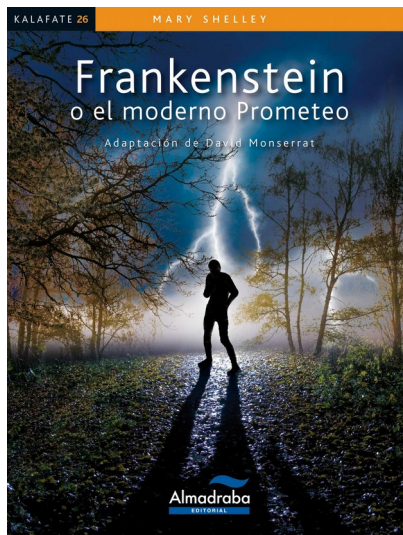
- Lingua de signos
- Pictogramas
- Braille
- Subtitulación
- Audiodescripción
- Audiolibros
- Lectura fácil

Exemplos

Algúns libros

Lectura fácil

Editoriais

- Colección Kalafate de **Almadraba**
- Colección Minikalafate de **Almadraba**
- Colección Cuentos del mundo de **Libros del Zorro Rojo**
- Colección Aktual de **La mar de fácil**
- Colección Tu puedes de **La mar de fácil**
- **Adapta editorial**
- Algúns títulos de **Sallybooks**
- Algúns títulos da colección Loqueleo de **Santillana**
- Algúns títulos de **Galaxia**

Lingua de signos

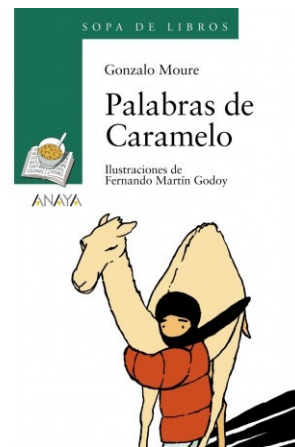
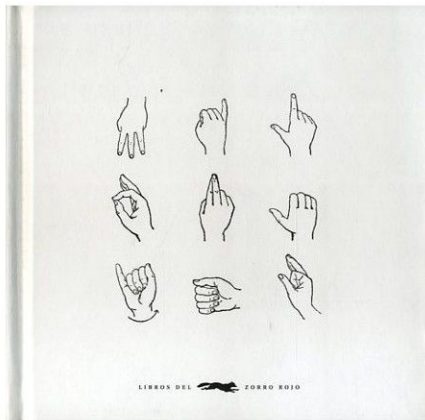
Lingua natural das persoas xordas.

Non é universal (pola vinculación co territorio propio)

Vídeo: [Eu teño alguén no meu corazón](#)

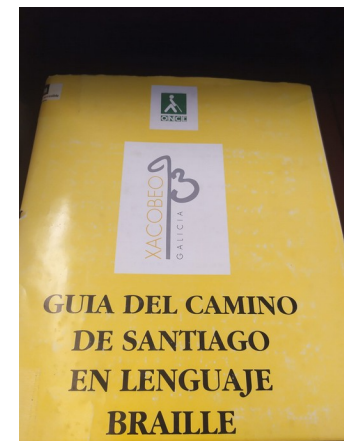
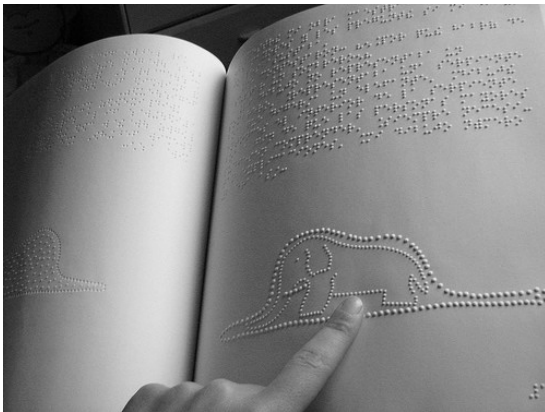
Vídeo: [Chea de vida](#)

Vídeo: [Me he perdido](#)

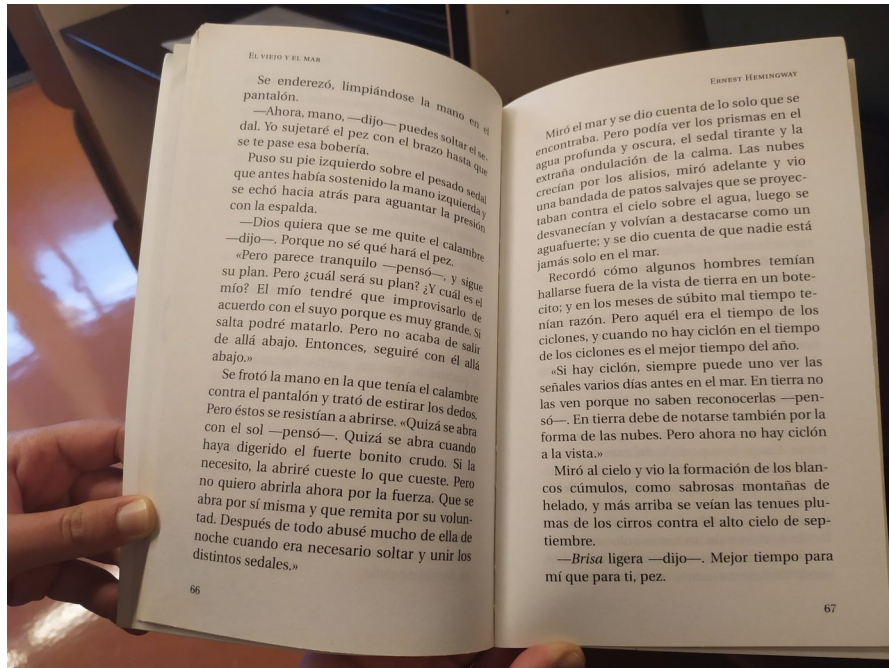
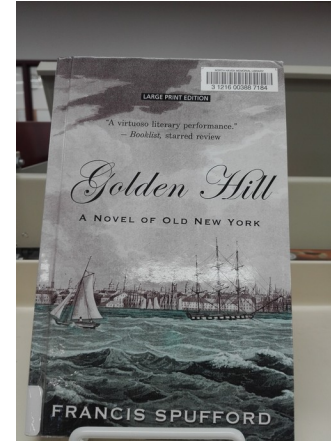
Braille

Sistema de de escritura e lectura táctil que consta de seis puntos en recheo que utilizan as persoas cegas para ler

Letra grande

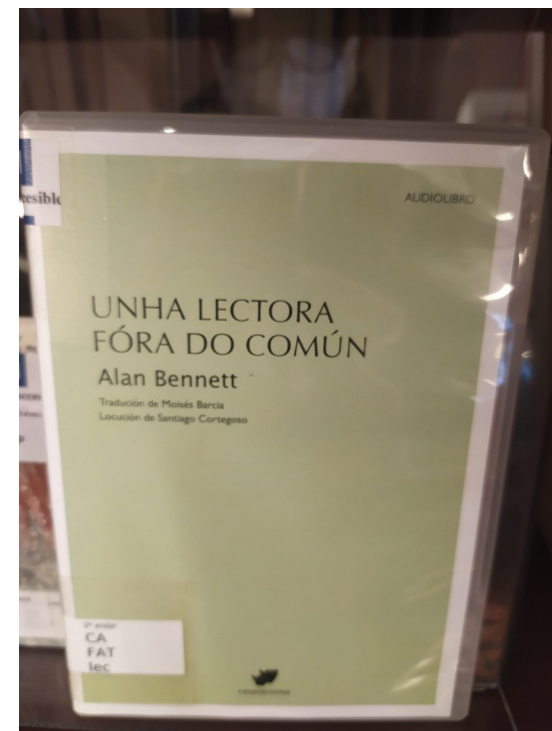
Textos para primeiros lectores e persoas con pouca visión

Audiolibro

Versión “para oír” dun libro

GIANNI E XELA

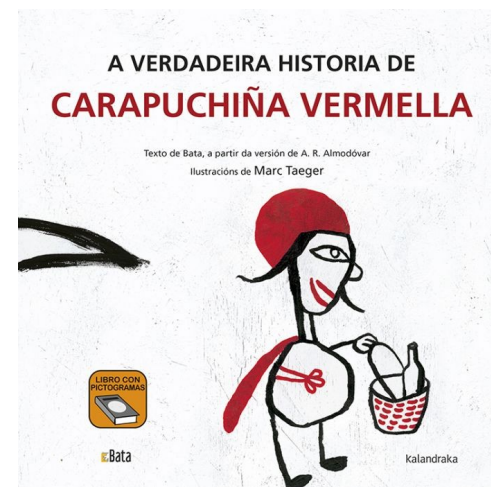
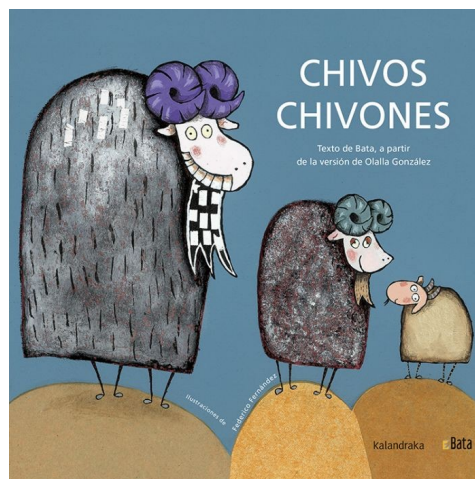
DESCARGA AUDIOLIBROS GRATUÍTOS

Pictogramas

Un pictograma é un símbolo que representa un obxecto ou concepto por medio de deseños figurativos. Tamén pode ser realizado como soporte de comunicación (aumentativa ou alternativa) con persoas analfabetas ou con diversidade funcional.

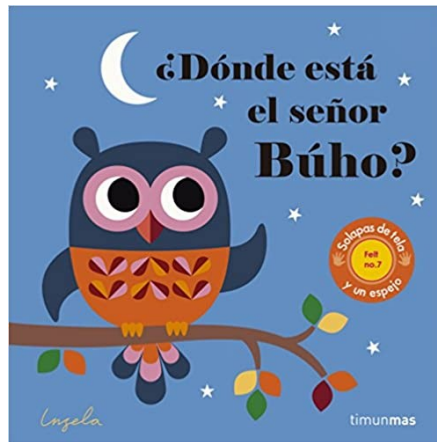
Portal Aragonés de Comunicación Aumentativa e Alternativa (ARASAAC)

<http://old.arasaac.org/herramientas.php>

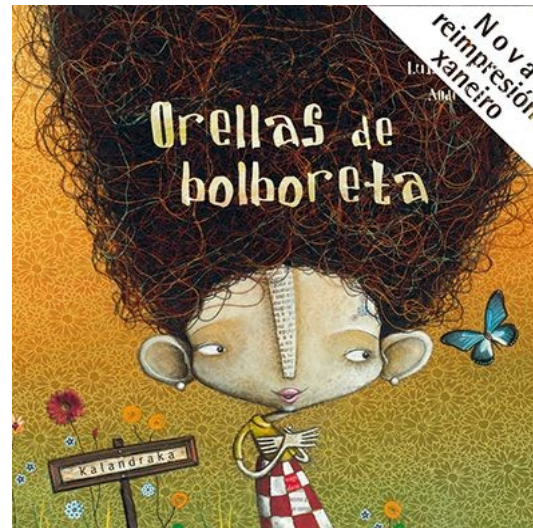
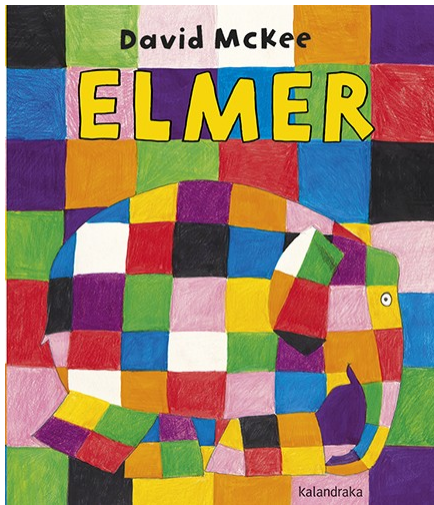

Libros para tocar

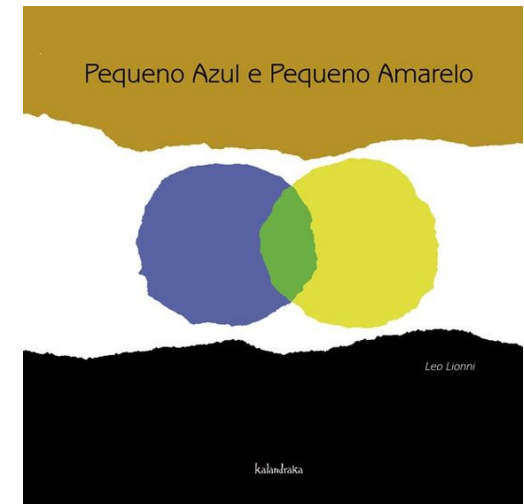
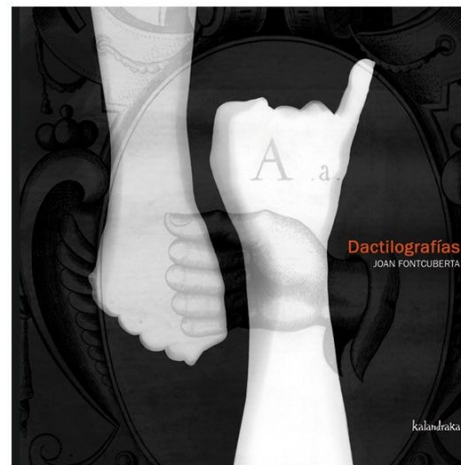
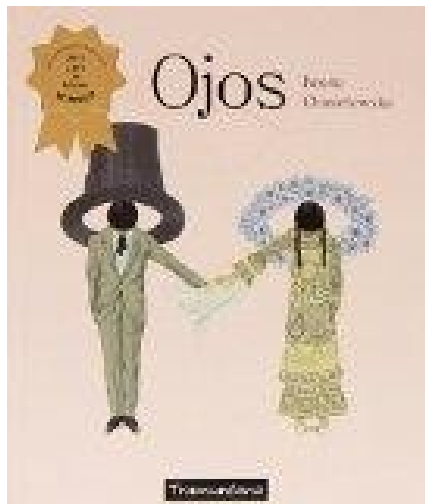
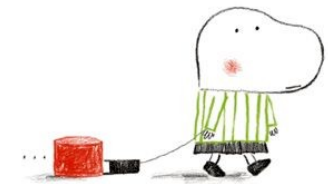
Libro tranquilo, sensorial, táctil, silencioso, quiet-book, manipulativo

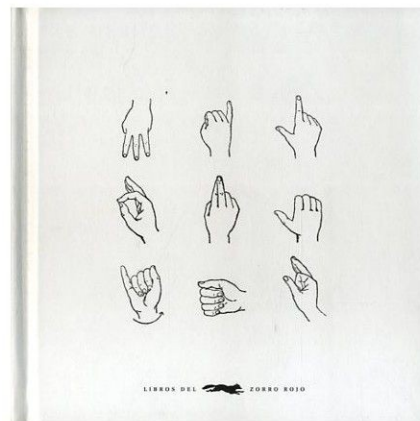
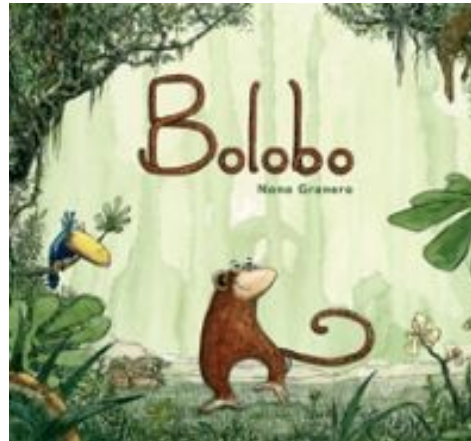
Recursos para entendermos a diversidade

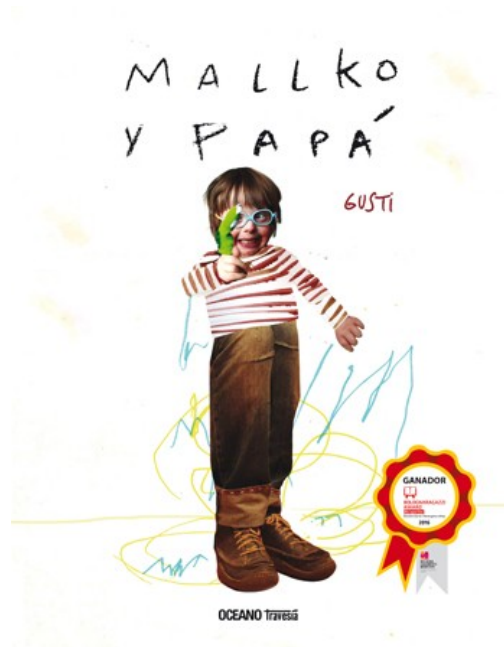
El cazo de Lorenzo
Isabelle Carrier

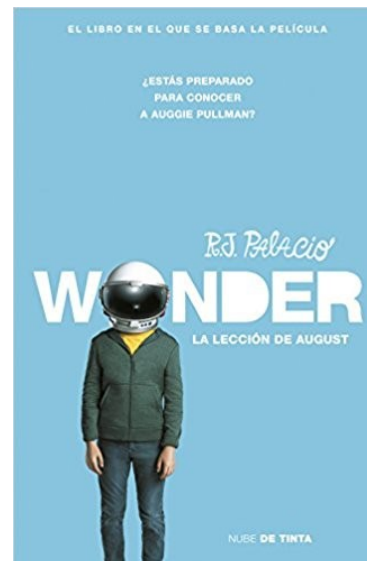
Diversidade funcional

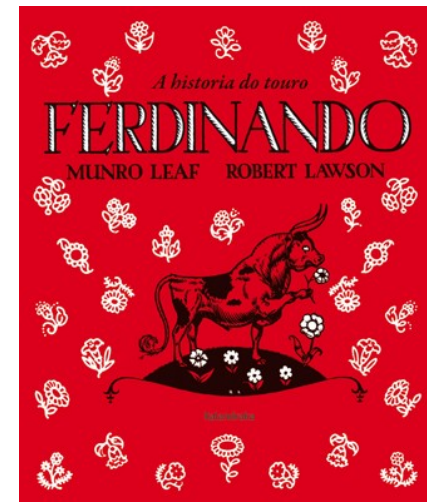
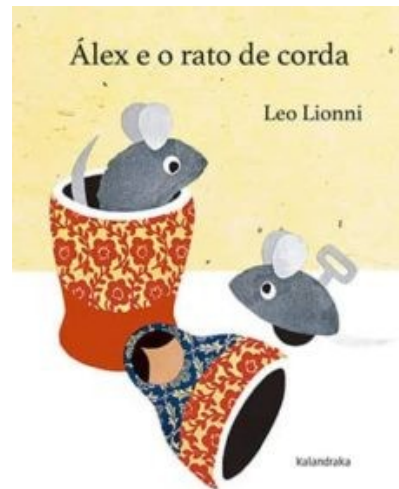
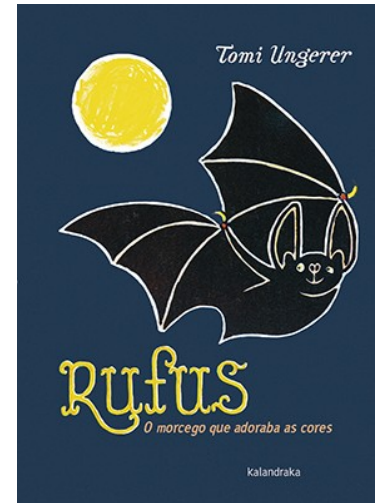
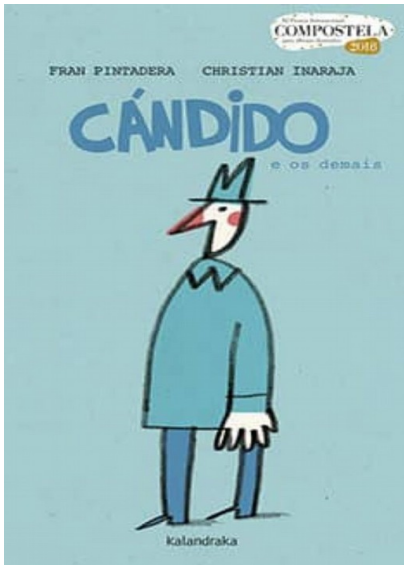
Diversidade funcional

Diversidade funcional

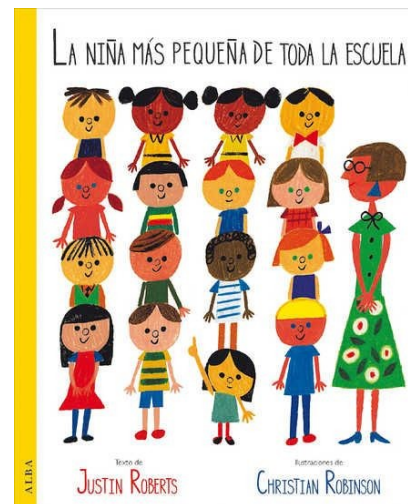
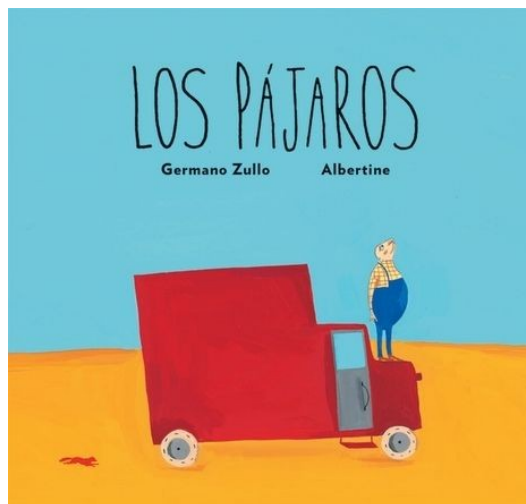
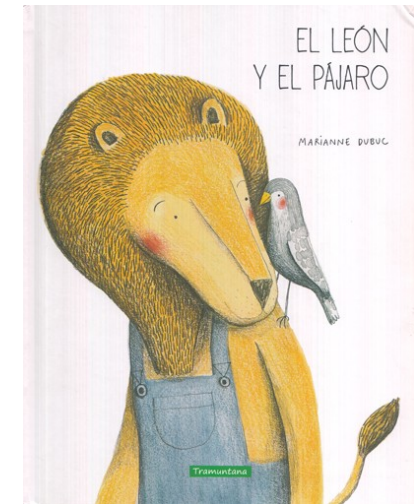
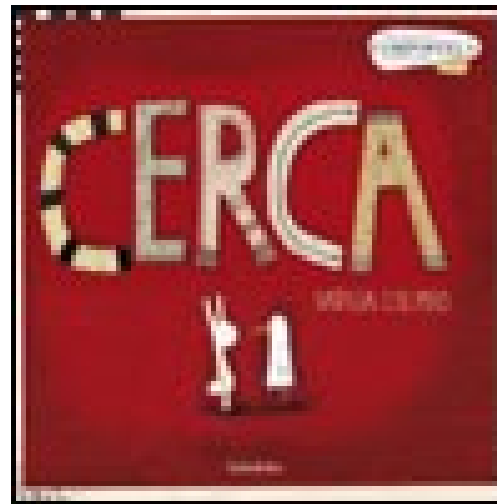
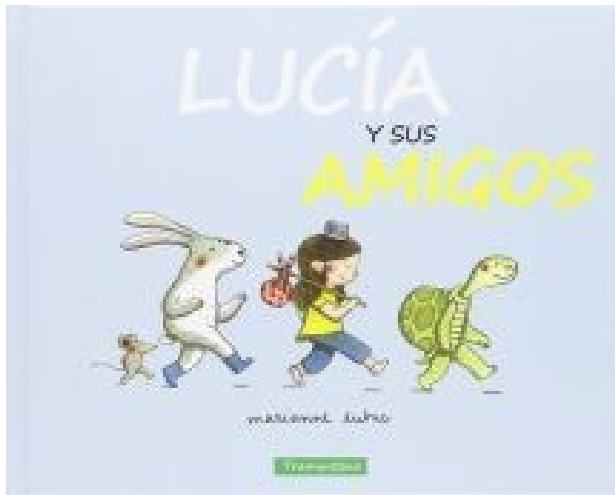

Ser diferente

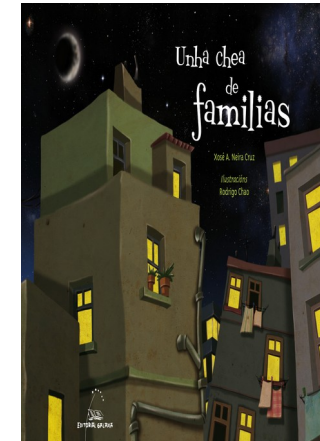
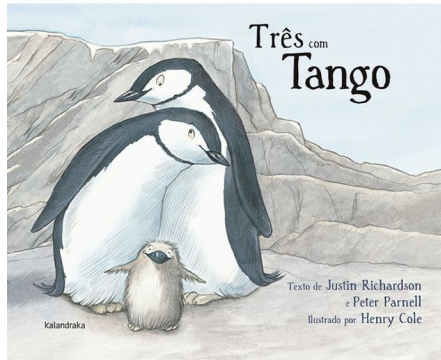

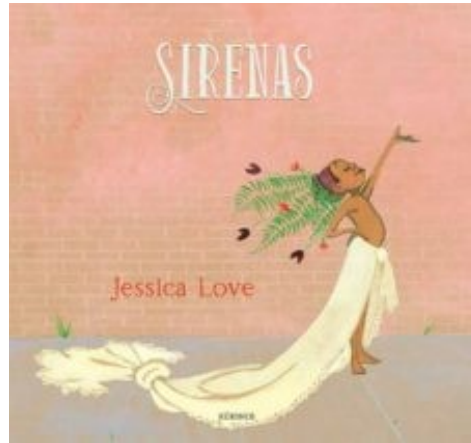
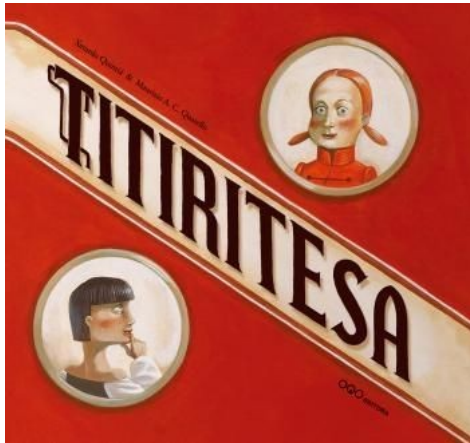
Amizade/ Empatía

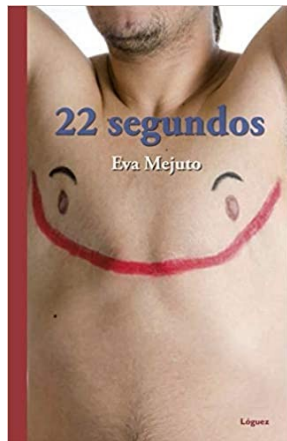
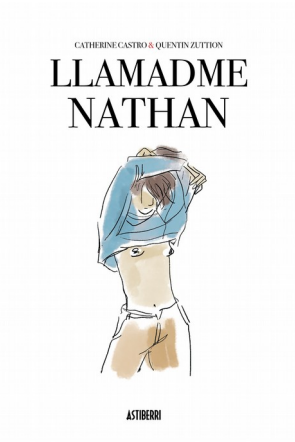
Diversidade de familias

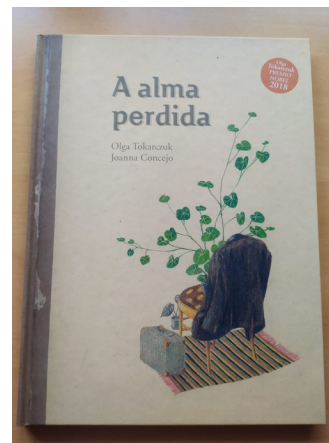
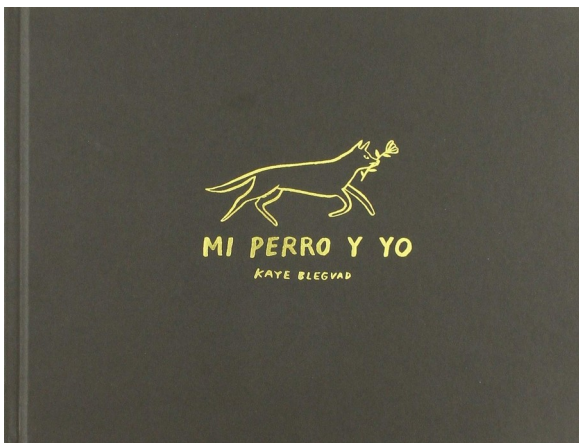
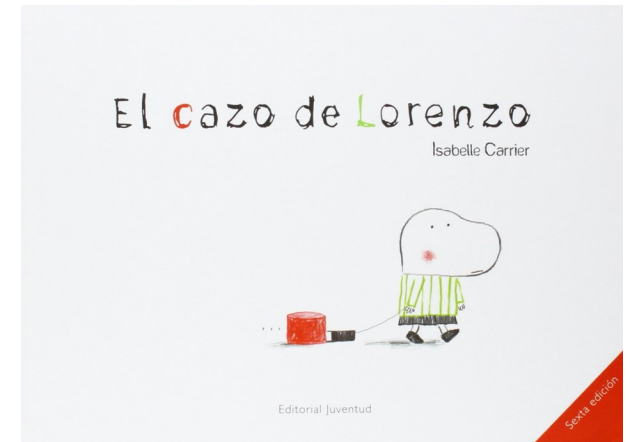
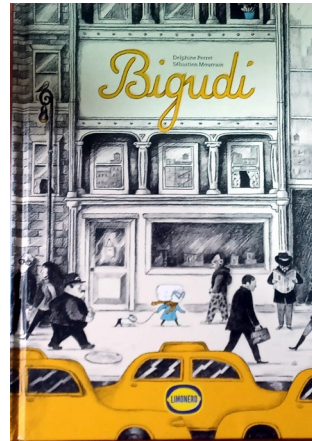
Diversidade sexual

Diversidade de xénero

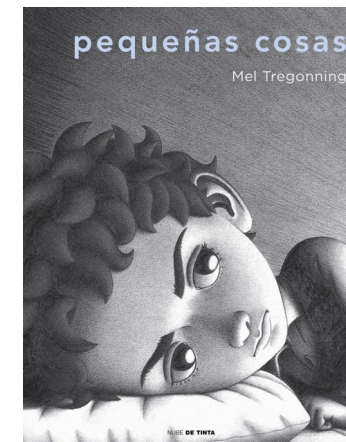
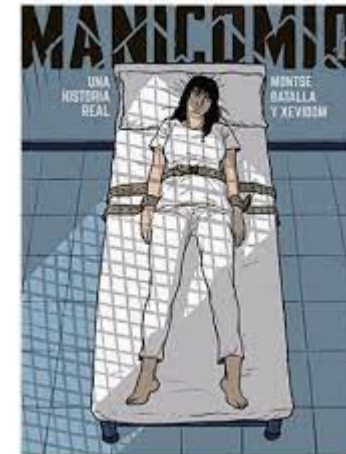
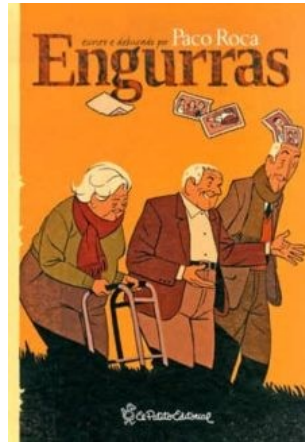

Estado de ánimo/ Enfermedad

«Existe una cosa llamada tristeza y tiene un ojo que todo lo ve...».

Estado de ánimo/ Enfermedade

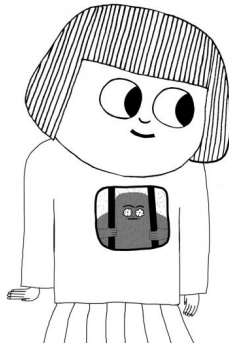

Enfermedade

DEPRESIÓN o VICTORIA

Crónica de una batalla

meritxell duran

RESERVOIR BOOKS

Cartas al señor A.

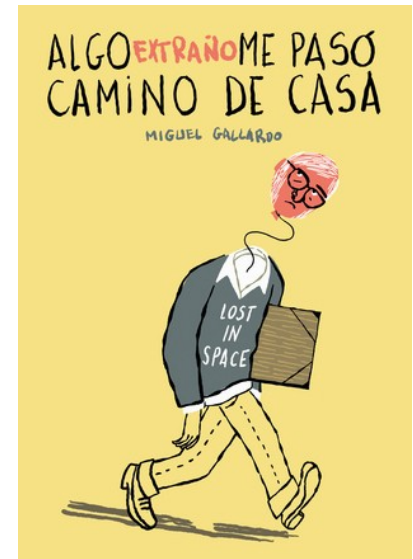
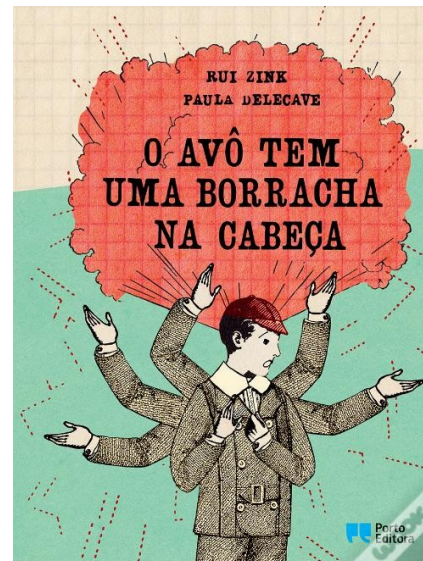
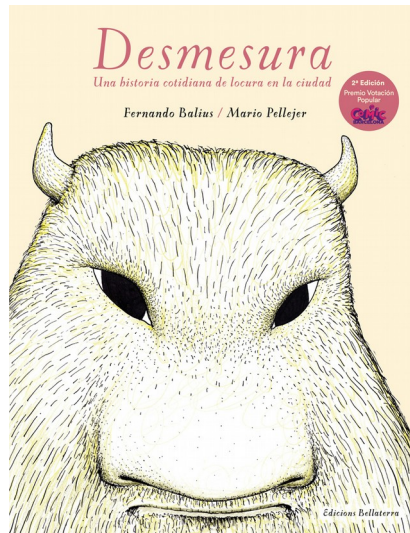
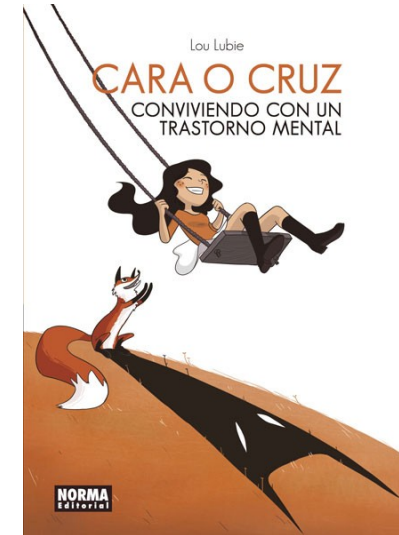
Cuando Alzheimer vino a casa

Anna Sakowicz

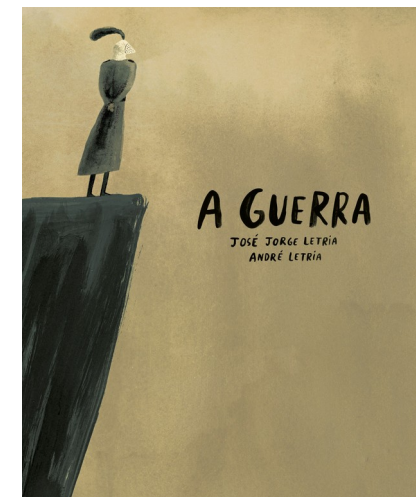
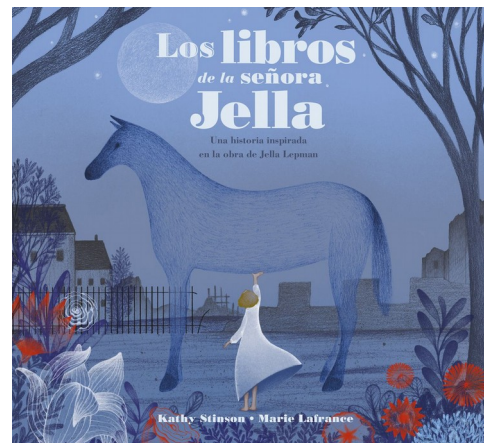
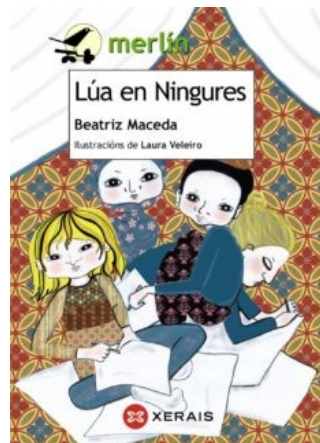
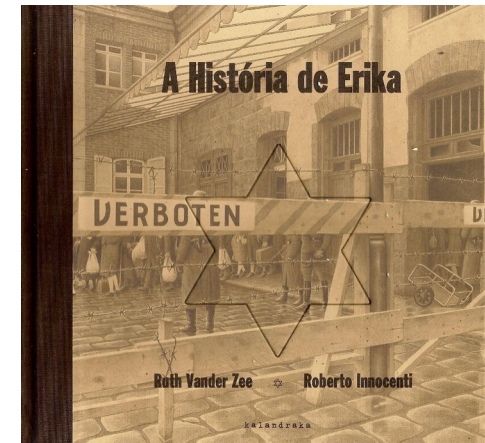
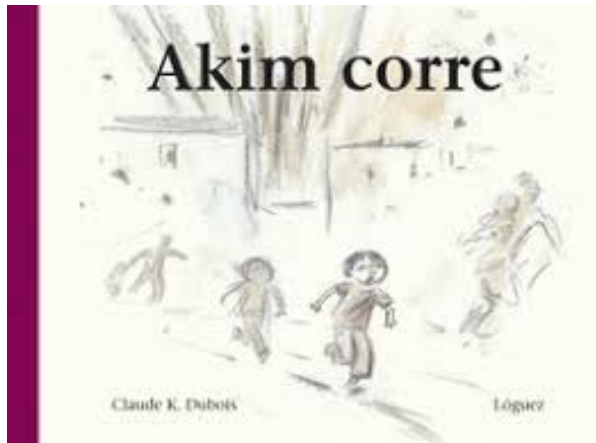

Ilustrado por
Ewa Beniak-Haremska

narrativa ilustrada

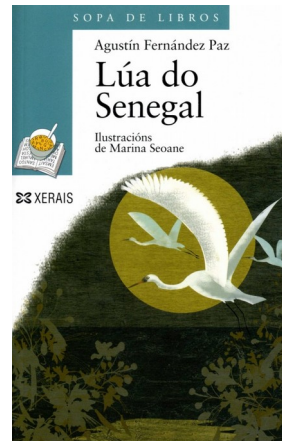
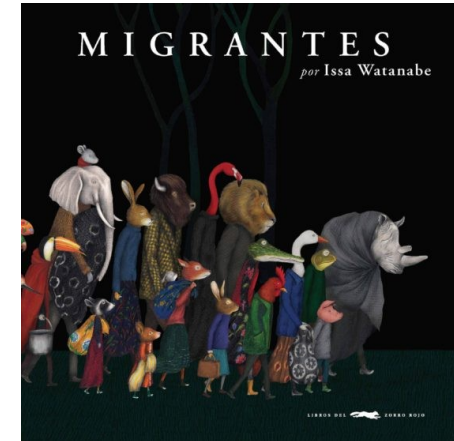
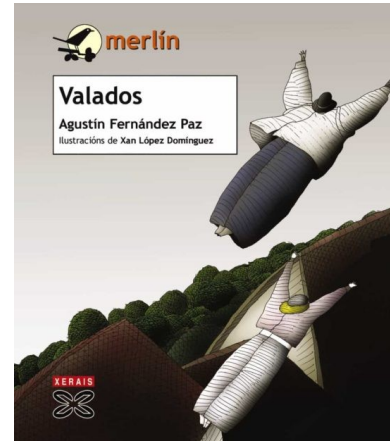
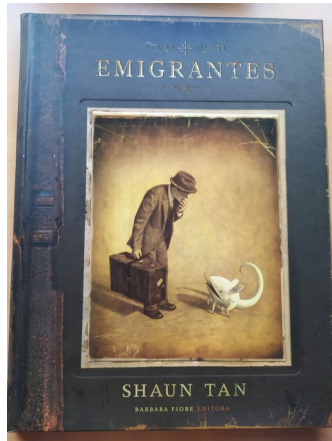

Conflitos bélicos

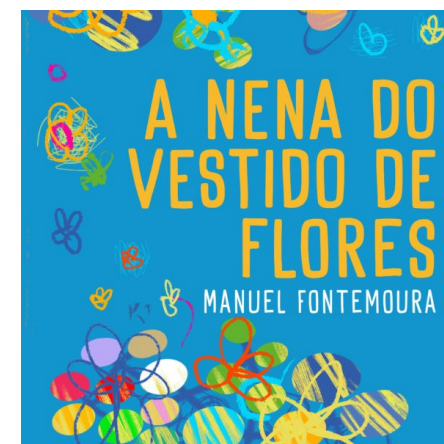
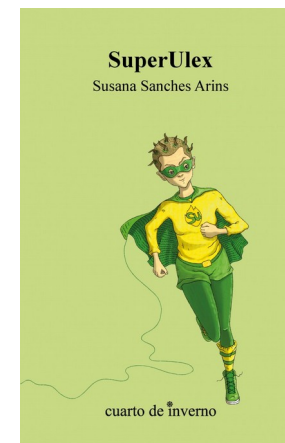
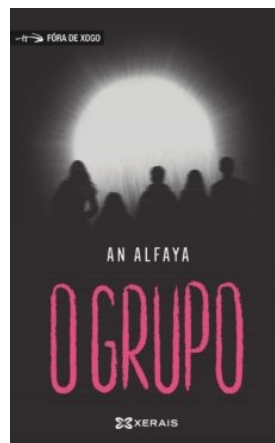
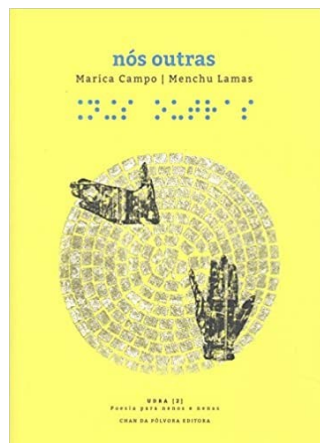

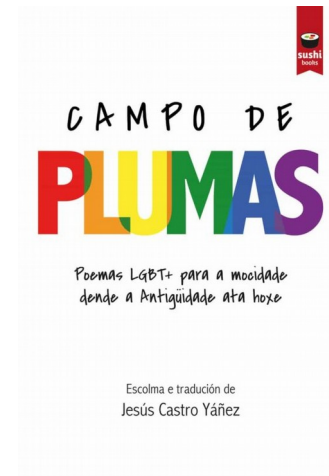
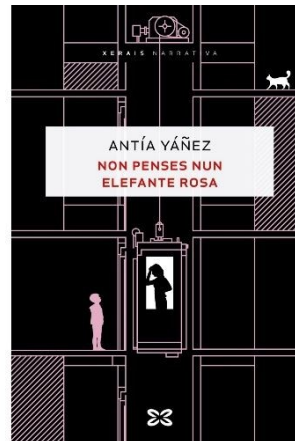
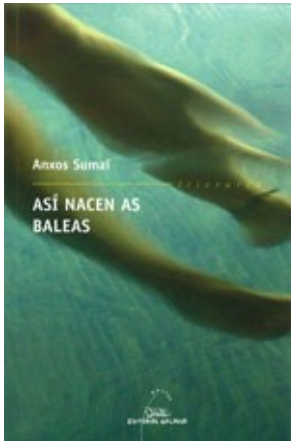
Movimentos migratorios

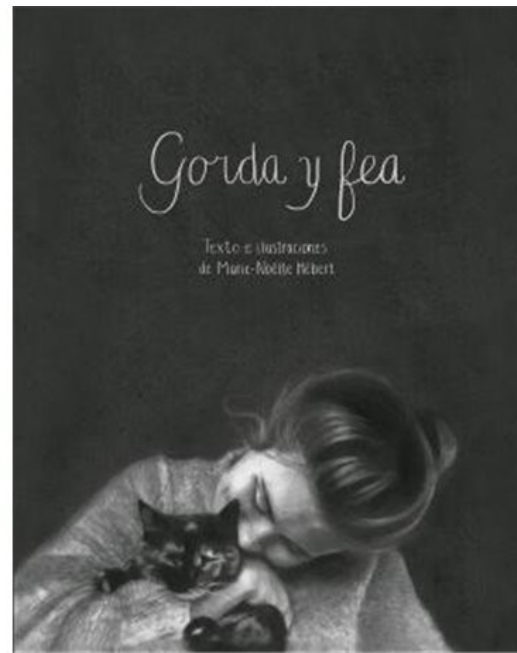
Sempre atentxs ás novidades

Outros títulos

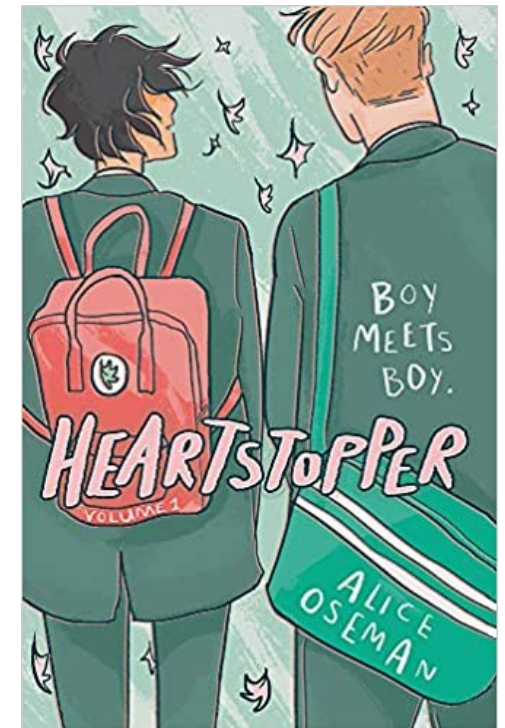
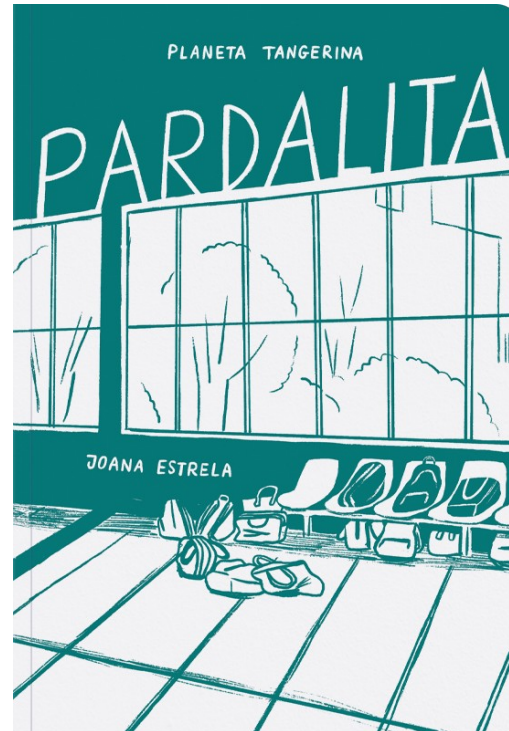
Outros títulos

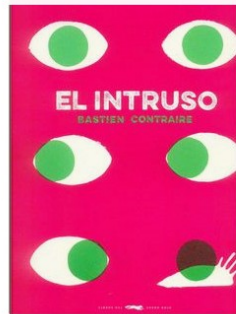
CAMPO DE PLUMAS

Poemas LGBT+ para a mocidade
dende a Antigüidade ata hoxe

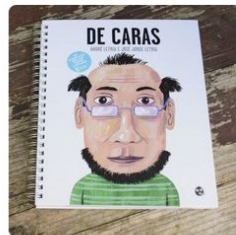
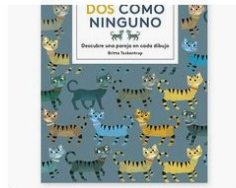
Escolma e tradución de
Jesús Castro Yáñez

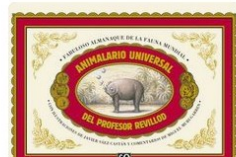
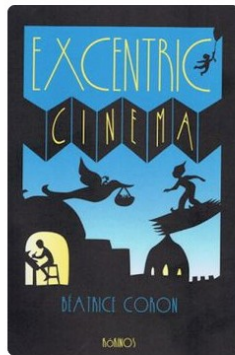
Libros que favorecen a lectura

El intruso / Bastien Contraire. Libros del Zorro Rojo, 2016

Com um simples virar de página, nomes invulgaes combinam-

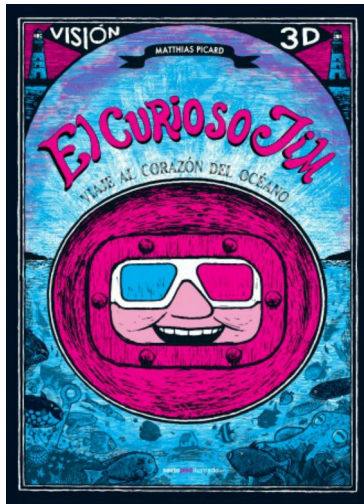

<https://www.pinterest.es/bescolaresgal/lectura-e-diversidade/>

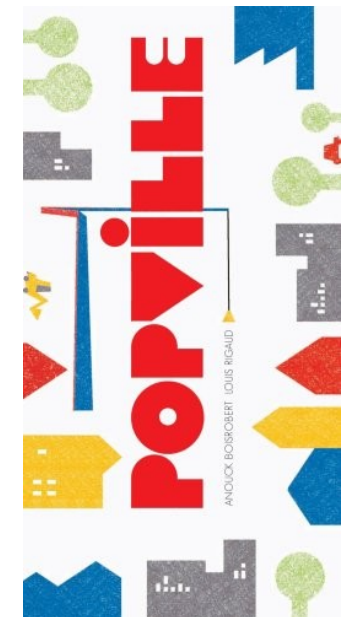
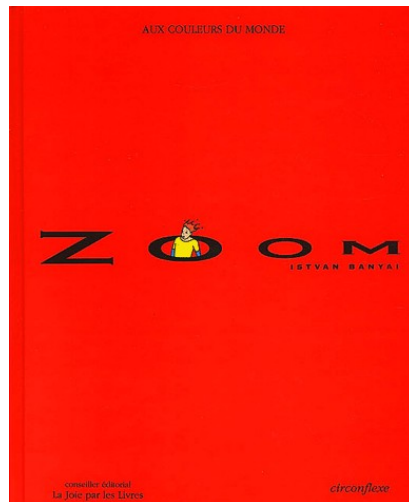
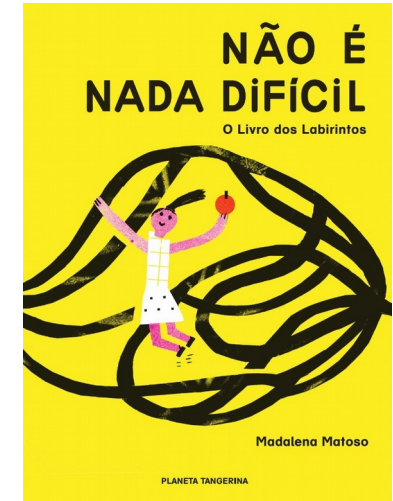
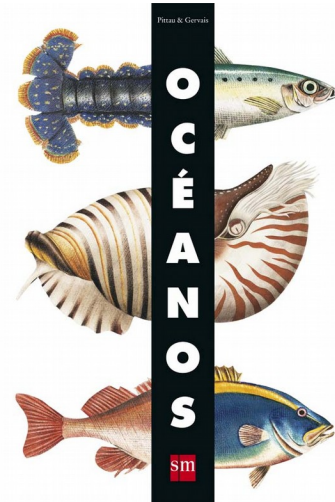
Libros que favorecen a lectura

Libros que favorecen a lectura

Libros que favorecen a lectura

Maletas de lectura

Por unha biblioteca inclusiva

Lectura e diversidade

Taboleiros de Pinterest **BESCOLARESGAL**

BIBLIOTECA INCLUSIVA SECUNDARIA

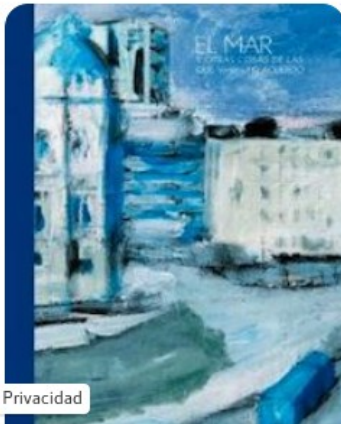
B

Colección de Bescolaresgal • Última actualización hace 1 día

190 Pines • 254 seguidores

Álbum ilustrado

Privacidad

O pintor cego
O retrato máis extraordinario,

Miña guía, meu capitán

Migrantes
Libros ilustrados

Radio e inclusión

"A radio escolar é un espazo de socialización e aprendizaxe onde se poñen en Xogo habilidades, imaxinación, coñecementos, responsabilidades e unha grande dose de paixón ao servizo da comunicación. É un espazo de participación, pluralismo e interdisciplinabilidade".

CEIP de Agolada

CEIP Vilar de Barrio, Ourense

Escoita as opinións da rapazada de "Radio Maraña", a emisora do CEIP Vilar de Barrio (Ourense)

Velaí o que contan desde "A Voz da Mata", a emisora do CPI M. Suárez Marquier, O Rosal (Pontevedra)

Toda a comunidade educativa do CEIP A. Barreiro Piñeiro, de Cambados (Pontevedra) pon en valor a súa "Radio Estrela".

CEIP A Lama, Pontevedra

"A radio é unha gran ferramenta para a autoavaliación a través da escoita. Posúe un alto poder de motivación o que en consecuencia implica un alto nivel de implicación por parte do alumnado. Ademais dota de funcionalidade o traballo levado a cabo, imprimindo de significado a todo o proceso. Achega contexto e funcións a todas as tarefas implicadas, polo que resultan moito máis significativas".

CEIP Pepe de Xan Baña

O programa "Radio na Biblio" no Blog da Aseoría de Bibliotecas Escolares de Galicia.

Bibliotecas escolares de Galicia

Xacobeo 2021

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE E FORMACIÓN PROFESIONAL

RADIO NA BIBLIO

"Crear un programa de radio supón adaptar o desenvolvemento das competencias clave aos ritmos persoais de cada alumna ou alumno".

CEIP da Pobra do Brollón

XUNTA DE GALICIA

Radio e inclusión

O CEIP P de Carballedo, que emite un programa semanal na súa Radio na Biblio, observa que:

“O alumnado ten un espazo onde expresarse e amosa unha gran predisposición para acudir á emisora e para participar, en grupos sempre heteroxéneos.

Fomenta a autonomía. Hai pequenos grupos de alumnos/as que acoden, de xeito voluntario á emisora para organizar concursos, cartaces informativos, anuncios, contos... para fornecer a programación.

Favorece a integración, pois fai posible a participación de diversidade de alumnado, mesmo quen non participa doadamente doutras actividades lectivas.

Promove a valoración da escoita, da crítica construtiva e autocrítica, pois permite facerse conscientes dos resultados dos actos comunicativos en contexto, axuda á improvisación e potencia a socialización”.

A RADIO COMO FERRAMENTA PARA A INCLUSIÓN

“A radio é, sen dúbida, un espazo onde calquera persoa pode atopar o seu oco para integrarse nun proxecto común” (IES de Melide)
(...) “o instrumento perfecto para que o noso alumnado poida expresarse a través dos seus talentos” (CPI M. Suárez Marquier)

UN RECURSO PARA A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:

“A radio pode ser unha axuda enorme para o Departamento de Orientación, non só porque, desde o punto de vista da Pedagogía terapéutica ou da Audición e Linguaxe é un instrumento directo de traballo co que mellorar competencias do noso alumnado con dificultades, senón porque axuda notablemente en problemas sociais e afectivos derivados das características individuais dos alumnos/as” (...)

“Na radio teñen cabida tamén diversas aptitudes. Máis aínda, a radio debe servirnos de campo de adestramento de destrezas - a lectura por exemplo - para as cales as aulas se tornan espazos máis encorsetados”.

“A radio é un lugar onde todos e todas poden ser protagonistas dos diferentes programas que se realizan e independentemente dos resultados académicos e/ou dos cursos nos que estean”.

RADIO ESCOLAR. TRABALLO EN EQUIPO:

“A radio é sobre todo equipo. A concepción d'un proxecto común é esencial para que os programas poidan ver a luz. Equipos con funcións variopintas que deben ser desempeñadas por persoas moi diferentes entre si. Saber xestionar ese equipo forma parte tamén das aprendizaxes paralelas de calquera proxecto de radio”.

“Favorece a participación e a comunicación”.

A voz da Mata. CPI M. Suárez Marquier. O Rosal

As pagadas de Arnaldo. CEIP de Seixo. Marin

Radio na biblio. CBP Valle-Inclán de O Grove

A Concelleira de Educación visita a Radio do CEIP Pepe de Xan Baña

Radio na biblioteca do CEIP da Pobra do Brollón

Radio Rosiña. CEIP Víctor Saenz

Outros recursos

SELECCIÓN DE LIBROS PARA ABORDAR A MORTE (elaborada en 2015)

- <https://bega-horadeler.blogspot.com/2015/10/falar-da-morte-traves-dos-libros.html>

ARTIGOS REVISTA EDUGA

- [Camiño dunha biblioteca inclusiva](#)
- [A inclusión e as bibliotecas creativas](#)
- [A Voz da Mata: unha plataforma de inclusión](#)
- [Pasado, presente e futuro da nosa experiencia na inclusión de persoas con discapacidade auditiva](#)

RECOMENDACIONES PARA CREAR RECURSOS ACCESIBLES PARA TODOS

Basado en el manual "Información para todos. Las reglas europeas para hacer información fácil de leer y comprender" de Inclusion Europe.

INFORMACIÓN ESCRITA

Aspectos generales

- Haz frases cortas.
- Habla directamente a las personas.
- Escribe solo una idea por frase.
- Separa cada idea con un punto en vez de coma o "y".
- Usa frases activas en lugar de pasivas.
- Pon la información en el orden que sea más fácil de entender.
- Usa palabras fáciles de comprender
- Si necesitas utilizar palabras difíciles, explícalas con claridad.
- Usa ejemplos para explicar las cosas.
- No uses ideas difíciles como las metáforas.

Diseño

- Intenta que el escrito no sea muy largo.
- Intenta que cada frase ocupe una línea.
- Si ocupa más, corta la frase donde las personas se pararían al leerla.
- No uses un fondo que haga difícil leer el texto.
- Nunca uses notas a pie de página.
- Usa títulos claros y fáciles de comprender.
- Usa viñetas para hacer listas de cosas.
- No escribas en columnas.
- No justifiques el texto.
- Alinea el texto a la izquierda.
- Numera las páginas del escrito.

Fuente

- Usa un tipo de letra clara y fácil de leer (Arial, Tahoma, Ubuntu).
- Nunca uses fuente con serif.
- No uses letra cursiva.
- Usa letras grandes.
- No escribas todo en mayúsculas.
- Usa el subrayado con cuidado.
- Evita escribir en color.
- Evita caracteres especiales (&, #, \).

Texto

- Cuando puedas, usa los verbos en presente.
- Cuando uses gráficos o tablas, hazlos sencillos y explícalos bien.
- Escribe las cantidades como dígitos.
- Intenta no usar porcentajes y números grandes.
- Nunca uses números romanos.
- Procura escribir las fechas completas (21 de mayo de 1976).
- Evita usar iniciales y abreviaturas

Imágenes

- Usa imágenes para ayudar a entender el texto.
- Usa imágenes de calidad.
- Usa imágenes fáciles de comprender y relacionadas con el texto.

INFORMACIÓN ELECTRÓNICA

- Usa vídeos cortos donde personas leen y explican los textos.
- Intenta que tu página tenga un buscador.
- Asegúrate de que tu página de inicio dice claramente de qué trata tu web.
- En tu página de inicio pon tus datos de contacto.
- Procura que los botones de tu web sean grandes y claros.
- Asegúrate de que la gente siempre sabe en qué parte está.
- Las personas no deben pinchar más que una vez para volver a la página de inicio.
- La barra de navegación debería tener 7 u 8 títulos como máximo.
- Intenta poner todo el texto en una pantalla.
- Si las personas tienen que desplazarse hacia abajo pon un índice del texto al principio.
- No pongas animaciones en la pantalla.
- Asegúrate de que está claro qué información pueden encontrar al pinchar en un enlace.
- Evita enlaces difíciles de leer. Si es demasiado largo escóndelo detrás de una palabra sencilla.
- Es útil que el color de los enlaces cambie cuando se ha pinchado en ellos.

INFORMACIÓN EN VÍDEO

- No hables demasiado rápido
- Evita cosas como cámara lenta o cámara rápida.
- Si se utiliza voz en off, debe hablar solo de las cosas que las personas ven en pantalla.
- La pantalla no debe ser ni muy oscura ni muy clara.
- El vídeo y el sonido deben ser de muy alta calidad y claros.
- Los botones de sonido y pantalla completa deben ser fáciles de encontrar
- Los vídeos de información no deberían durar más de 20 o 30 minutos
- Cuando cambies de lugar de grabación explica cuál es el nuevo lugar.
- Si utilizas subtítulos deben ser fáciles de leer.
- El espectador debe poder quitar los subtítulos en cualquier momento.
- Si usas descripción de audio usa palabras fáciles de comprender.
- El espectador debe poder quitar la descripción de audio en cualquier momento.

INFORMACIÓN EN AUDIO

- Asegúrate de que la persona que habla tiene buena pronunciación y vocaliza claramente.
- Asegúrate de que la persona habla despacio.
- Asegúrate de que el sonido tenga un volumen correcto.
- Es importante hacer pausas en los momentos que tenga sentido parar.
- Da tiempo suficiente a las personas para entender la información.
- No dudes en repetir la información importante varias veces.
- Lee el texto de forma que se entiendan las emociones.

Outros recursos

<https://leer.es/proyectos/crece-leyendo-conmigo/inclusion/>

Inclusión

En este vídeo se habla de la inclusión, la interculturalidad o las múltiples facetas que pueden mostrar la diversidad de las personas (funcional, sexual o de género, la discapacidad, etc.), temas que se pueden trabajar en familia o en el aula con una variedad de recursos como la literatura.

Las personas y los grupos humanos muestran cada vez aspectos más diversos. Esto hace que las sociedades desarrolladas que habitamos muestren una mayor complejidad. Son necesarias actuaciones en el ámbito de la sociedad civil y espacios de reflexión que faciliten la normalización de aspectos como la interculturalidad, la diversidad sexual o de género, la discapacidad, la búsqueda de la identidad personal y otros, a la vez que se busca la ruptura de estereotipos.

La literatura infantil y juvenil recoge toda esta diversidad y se configura como uno de esos espacios de reflexión que abordan toda esa complejidad individual y social. Además de divertir y de emocionar, los libros aportan un caudal de conocimiento que permite a los niños, niñas y adolescentes crecer con unos valores que los hacen mejores personas.

Recursos

En las pantallas

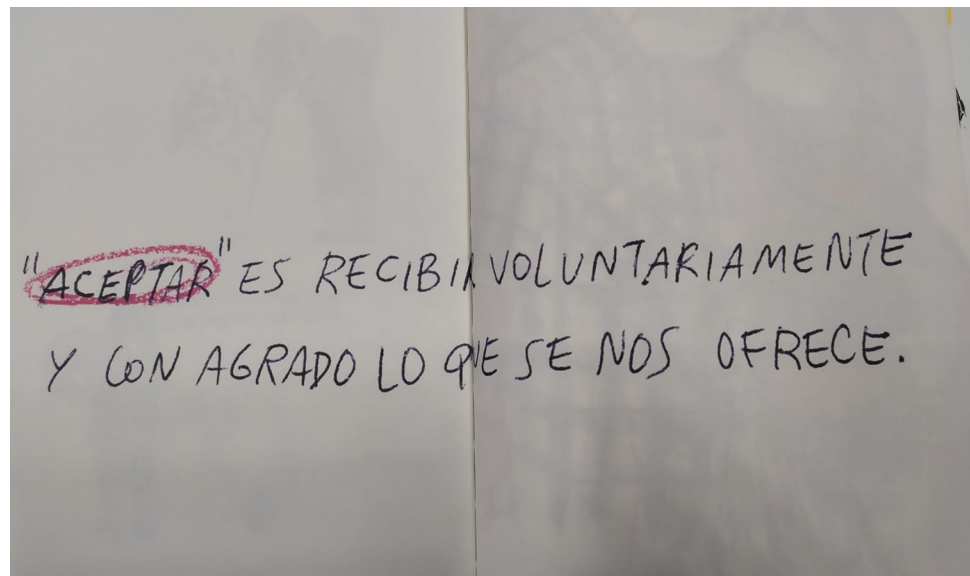
En el espacio

Entre las manos

Lo hacemos

IMAXE DO LIBRO "MALKO Y YO" DE GUSTI(Ed. Océano)

Grazas!

pazpereiro@edu.xunta.gal

@pazpereiro

@pereiropaz